

„Köszönjük, George!” Dr. Novák György emlékére

Összeállította: Heitzmann Judit és Mayer János

■ Sajnálattal értesültünk arról, hogy 2025. május 1-jén, 76 éves korában elhunyt dr. Novák György, a Szegedi Tudományegyetem (SZTE) Angol-Amerikai Intézetének nyugalmazott egyetemi docense, az angol fordítóképzés első nemzedékének oktatója, az amerikai történelem, *Ezra Pound* költészete, valamint a detektív- és kémregények szakértője, számos könyv fordítója. A Baranya megyei Szentlőrincről származó tudós oktatóról ma már kevesen tudják, hogy tanári pályája Baján kezdődött, miután Szegeden angol-történelem szakos diplomát szerzett. 1972 és 1978 között a bajai III. Béla Gimnáziumban tanított, ahol azonnal bekapcsolódott a nem sokkal korábban indult angol nyelvi tagozat munkájába, amely aztán számos kiváló nyelvtanárt nevelt ki az évek alatt. A pályakezdő tanár újszerű módszereivel, fiatalos megjelenésével is nagy hatással volt diákjaira. Vezetett angol szakkört, eredetiben olvastatta az angol nyelvű szerzők műveit, angol nyelvű filmeket nézett diákjaival. Vezetésével indult el az iskolarádió és indult újra *Bélás* néven az iskolaújság, amelyek szerkesztésében éveken át „angolos” diákjai jártak az élen. Ő indította el a délutáni, zenés-táncos-verses angol partikat, amelyeknek az iskolában azóta is hagyománya van.

1978-ban a gimnáziumból magánéleti okokból távozni kényszerült, ezt követően egy ideig a *Bátmonostori Általános Iskolában* dolgozott helyettes tanárként. 1979-től lett a szegedi *József Attila Tudományegyetem* (ma: SZTE) oktatója, ahová további kutatói és tanári pályája kötötte. 2011-ben történt nyugdíjba vonulásáig angol szakos hallgatók tömegeit nevelte ki; közülük többen egyetemi kollégái lettek.

Az alábbi összeállításban bajai, bátmonostori és szegedi tanítványai, egykori pályatársai és kollégái emlékeznek rá.

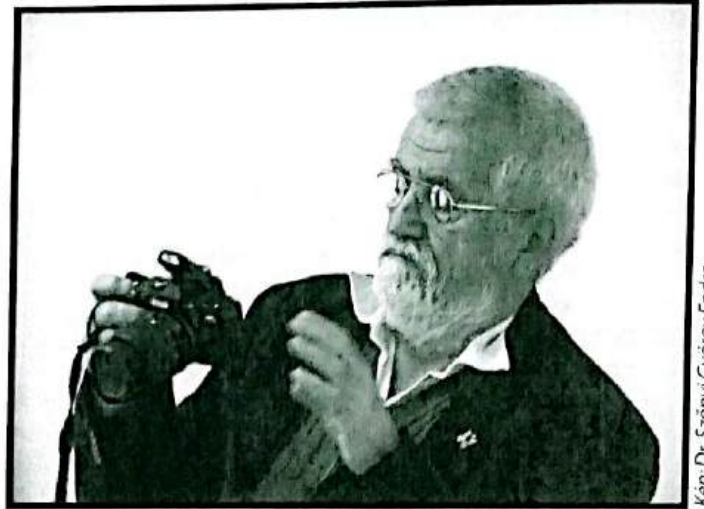
Dr. Albert Sándor (az SZTE Francia Nyelvi Tanszékének ny. egyetemi tanára, Szegeden Novák György hallgatótársa, Baján és Szegeden tanár kollégája): Az egyetemen a hallgatók George-nak hívták, de nekem mindig Gyuri volt és marad. A szó klasszikus értelmében nem voltunk barátok, életünk mégis furcsa párhuzamot mutatott, megmagyarázhatatlan módon összefonódott, fizikailag is egymás közelében éltünk. A 70-es évek elején egy időben tanultunk a JATE Bölcsészettudományi Karán, ő történelem-angol szakos volt,

én pedig orosz-francia. A 70-es években ritka vendég volt egy Szegedre látogató ismert külföldi tudós, ezért én is ott szorongtam azon az előadáson, amelyet a világhírű angol alkalmazott nyelvész, *W. Stannard Allen* tartott. [...] A rendkívül szórakoztató előadás után egyetlen hallgatónak volt mersze kérdést

feltenni: Novák Gyurinak. Kifogástalanul angol nyelven megkérdezte, hogy a professzor úr hajlandó lenne-e neki névre szólóan dedikálni azt a két könyvét, amelyet abban az időben meg lehetett vásárolni. [...] Neki már akkor megvolt mind a kettő, első kiadásban. Azóta számtalan új kiadása jelent meg, még ma is sokan használják. [...]

Az egyetem elvégzése után szülővárosomban a *Tóth Kálmán Gimnázium és Vízügyi Szakközépiskolában* tanítottam, elsősorban francia nyelvet, tagozatos osztályokban. Egy évvel később Gyuri is felbukkant Baján, a III. Bélában tanította az angolt. Megbeszéltük, hogy különórát adunk egymásnak, ő nekem angolt, én pedig neki franciát. A nagy felbuzdulás az első óráig tartott. Még ma is őrzöm azt a lapot, amelyre felvázolta nekem az angol igerendszer teljes táblázatát a *write* ige összes aktív és passzív, folyamatos és befejezett alakjával. Még az egyes grammatikai jelenségeket illusztráló példamondataira is emlékszem. Utána következett a franciaóra, de itt minden pedagógiai tudományom csődöt mondott: a francia nyelv Gyurinak egyszerűen nem ment a fejébe. Minden francia szót angolosan ejtett, a francia igerendszer áttekinthetetlen, zűrzavaros káoszként jelent meg számára: valahogy *nem állt rá a szája* a francia kiejtésre, agya képtelen volt átlátni a francia igerendszer struktúráját. A kölcsönös nyelvvoktatás így az első óra után csúfos kudarcot vallott, végleg abba is maradt. Én önerőből tanultam tovább az angolt, Gyuri pedig letett a francia nyelv elsajátításáról.

Éveken át tanítottunk a város két – egymástól alig száz méternyire lévő – középiskolájában. [...] Kialakult az a hagyomány, hogy minden évben egyszer meghívjuk egymást és tanítványainkat a (francia és

Dr. Novák György (1949-2025) haláláig szenvedélyes fotós volt

Kép: Dr. Szőnyi György Endre

angol) nyelvi estekre. December közepén a megadott napon átvonultam diákjaimmal a III. Bélába, ahol a díszteremben először Gyuri vezetésével egy műveltségi vetélkedő zajlott három tagú csapatok részvételével, majd a gimis lányok és fiúk gitárral kísért angol nyelvű énekeket, ismert angol karácsonyi dalokat mutattak be, sőt a végén még egy skót táncot is eljártak. [...]

Már mindketten egyetemi oktatók voltunk, amikor többször is megkértem, hogy fordítsa le valamelyik francia vagy magyar nyelvű előadásom, cikkem összefoglalóját angolra. [...] Eleinte mogorván elutasított, mondván, le tudom fordítani én azt magam is, nincs rá szükségem. Amikor jól-rosszul megcsináltam, és átnézésre mégis odaadtam neki a műveimet, dühösen elvitte, és másnapra az egészet teljesen átiarta. *Hogy ne csak elfogadható, hanem tökéletes legyen.* Maximalista volt, félmunkát soha nem adott ki a kezéből. Tanítványai is nagyon szerették: megérezték, hogy a mogorva külső mögött hatalmas jószág és emberszeretet rejtőzik.

[...] Miután nyugdíjba vonult, kevesebbet találkoztunk, de néha összefutottunk a városban. Az utóbbi másfél évben azonban sehol nem láttam. Húsvét után valami metafizikai rossz, nyugtalanító érzés (franciául ezt hívják *malaise*-nek) kezdett elhatalmasodni rajtam. Jó lett volna legalább a buszból látni, ahogy bottal megy az utcán vagy ül egy padon a Széchenyi téren. Nem tudom, miért, de minduntalan az a Sartre-mondás járt az eszemben, hogy *„a halál az élet folytatása nélkül.”* Az egyetem épületére május elején kitűzött fekete zászló utólag visszamenőleg is igazolta ezt a megérzésemet.

Siposné Cserjés Mária (Novák György tanítványa, majd kollégája a III. Béla Gimnáziumban): [...] Fantasztikus kolléga volt! Elsőként

jött oda, hogy tegeződjünk, hiszen kollégák lettünk. Kezdő tanárként ez nagyon jólesett. Rögtön felajánlotta, hogy bármilyen problémám lenne, kérdezze, szóljak. Rendkívül segítőkész volt! Fiatal házasként akkoriban építkezésbe kezdünk, ő rögtön jött betonozni, ásni, téglát hordani. Nagyon meleg nyár volt, de mindig ott volt. Egyszer nagyon megijedtünk, mert csak a lábát láttuk kikandikálni a vízesfordóból. Rohantunk oda, azt hittük, véletlenül beleesett. Mire odaértünk, kipattant, és azt mondta, hogy egy fejesugrással hűtötte le magát, merthogy nagyon melege volt. Laza, hóbortos, nagyon művelt, kedves ember volt, és még sorolhatnám a pozitív jelzőket.

Kapásné Gavlik Zsuzsanna (a dunajvárosi Széchenyi István Gimnázium ny. angol-történelem szakos tanára, tanítvány a III. Béla Gimnáziumban): Baja, III. Béla Gimnázium. Angol tagozat, a hetvenes évek közepén. A tanár bejön, kezében gitár. Ő Novák tanár úr. 14 évesen egy új világ nyílik meg előttünk. Nemcsak nyelvet tanulunk, hanem irodalmat, történelmet, popkultúrát. Angol versek. Artúr király és Ezra Pound. filmek és a Beatles. Órái már-már egyetemi szintűek. Ahogyan a dolgozatok is... Ő az osztályfőnökünk! Mi vagyunk első és egyetlen gimis osztálya. Magáz minket, de velünk táncol. Nála magas a mérce, de kiáll mellettünk. Bélás avatás és osztálydekoráció. Kirándulások és egy nagy utazás. S a felejthetetlen angol estek: skót tánc, dalok, jelenetek és a Yeats-vers, amely a mai napig elkísér: „When you are old and grey, ... And nodding by the fire, ...” [Magyarul: Ha megöregszel s szürke néneként/ Ott bólogatsz a tűznél...Kardos László fordítása – a szerk.] Ő George. A tanárom, mentorom.

Dr. Heitzmann Judit (a bajai III. Béla Gimnázium ny. angoltanára, Novák György tanítványa a gimnáziumban): Már egészen korán angol regényeket adott a kezünkbe, hatalmas könyvtára volt. Én is szívesen vettem bele magam az angol könyvek világába, de igazán csak később, angoltanárként értettem meg az idegen nyelven történő olvasás fontosságát. Motiválni is a kultúrán, irodalmon keresztül motivált. Megalapította a György-díjat (George Prize), amelyet minden évfolyamon az angolos csoport leglelkesebb diákja nyerhetett el. A díjazottakat mi választottuk, tanév végén szavaztunk arról, ki kapja az aktuális évi díjat, ami természetesen egy angol nyelvű regény volt.

1973 nyarán gimnazistaként életünk legnagyobb élménye volt, hogy egy „igazi angol” találkozunk. B. S. Johnson (1933–1973) angol kísérleti regényíró és költő Szerencsének c. regénye ekkor jelent meg Magyarországon. „George” az ő műveiből írta egyetemi szakdolgozatát, és baráti kapcsolatot ápol a íróval. Munkásságát mi is ismertük, különböző angol rendezvényeken szavaltuk a verseit, olvastuk regényeit. Amikor Magyarországra érkezett a regény kiadása alkalmából, George meghívta őt és szakköröseit a szentlőrinci szülői házba. Az udvarban sátoroztunk, az édesanyja főzte gulyást ettük, Johnsonnak a műveiből összeállított műsorral kedveskedtünk, énekeltünk, angolul beszélgettünk, és élveztük, hogy ez velünk történik meg.

Régaisz Erzsébet (az MNÁMK angoltanára, tanítvány a III. Béla Gimnáziumban): Tisztelettel, szeretettel és hálával emlékezem George-ra, aki 1973–1977 között a III. Béla Gimnáziumban osztályfőnököm, angol nyelv- és történelemtanárom volt. Tisztelet-

tel emlékezem rá széles körű műveltségéért, elhivatottságáért, nyitott személyiségéért és azért, hogy abban a korban megtanított bennünket nyitott szemmel és kritikusan szemlél-
ni a világot.

Szeretettel emlékezem rá, mert osztályfőnökként segített, támogatott és motivált bennünket. Sok közös programot, kirándulást szervezett, amelyek hozzájárultak ahhoz, hogy egymást segítő, összetartó közösséggé fejlődjön osztályunk. Összetartozásunk jelképe egy függöny volt, amelyet első osztályban készítettünk sok kis anyagból, négy éven keresztül lógott az osztályterem végében, majd negyedik osztályban feldaraboltuk, és mindenki kapott egy csíkot belőle. [...]

Hálával emlékezem rá, neki köszönhetem, hogy én is angoltanár lettem. Már az első találkozásunk meghatározta sorsomat. 8. osztályos koromban találkoztam vele először, amikor beiskolázási tájékoztatót tartott. Emlékszem egy hosszú hajú, szakállas, farmernadrágos, tomcipós tanárra, aki olyan lelkesedéssel beszélt az angol nyelvi tagozatról, hogy eldöntöttem: én oda fogok jelentkezni! Tanárként szigorú volt, sokat követelt, de ezáltal sokat is tanultunk tőle. Csak egyetemi tanulmányaim során érzékeltem, hogy milyen magas szintű tudást kaptam a középiskolában.

Kiss Tibor (orosz-angol szakos nyelvtanár Nyíregyházán, tanítvány a „Bélában”): Az angol nyelvi tagozatra jártam, ő volt az osztályfőnököm és az angoltanárom. Orosz-angol szakos tanárként mindmáig nem csupán szeretettel és tisztelettel gondolok George-ra, hanem barátként is – az emlékek elevenen élnek bennem. Vele szerettük meg a scrabble-t. Hatalmas scrabble-partikat játszottunk egy-egy angolórán, az osztály angolos fele teljes létszámban az asztal fölé gömnyedve húzgálta a betűket a magasabb pontokért.

Akkoriban adtuk elő B. S. Johnson *Down Red Lane* című darabját. Ebben én játszottam az éttermi asztal alatt a vendég gyomrát; életem legemlékezetesebb és máig egyetlen színi szereplése volt. Először a forgatókönyv szerint éhes gyomorként korogtam, majd mindenféle hangok közepette küzdöttem a hortobágyi palacsinta emésztésével. [...]

George örült osztálykirándulásokat szervezett nekünk. Voltunk Zirc környékén például, ahol hatalmas erdei túrákon fásztotta a csapatot... Elvitt minket egy Kijev-Moszkva-Leningrád útra is. [...] Negyedikben elkísért kettőnk az angol nyelvi OKTV országos döntőjébe. Nagy öröm volt – nem hiszem, hogy sok középiskola büszkélkedhetett az-
zal, hogy egyszerre két diákja is bejutott a legjobb húsz közé...

Novák György 1977-ben végzett bélás osztályával (Horváthné Bólint Klára archívumából)

Sokat tanultam abból az esetből is, amikor egy iskolai ünnepségen kissé lezseren jelentünk meg, amit ő határozottan szóvá tett, és sürgős nyakkendő-igazítás lett a következménye. Utána gyorsan elhatároztuk – természetesen a legnagyobb titokban –, hogy másnapról öltönyben, kifogástalanul megkötött nyakkendőben jövünk iskolába. A sors úgy hozta, hogy éppen a kifogástalan elegancia első napján egy lovasszekér érkezett a gimnáziumba valamilyen szállítmánnyal, és egy fiúbrigád segítségére volt szükség. Valahogy a mi osztályunkat jelölték ki a feladatra... Így aztán öltönyös rakodómunkások kocsiztak keresztül a belváros utcáin, a lópaták klattyogása közepette („Ha már nyakkendőt kötsz, akkor kösd meg rendesen...!”)

[...] Angolórán azt is gyakoroltuk, hogy írásbeli fordítás készítésekor nem elég egyszer leírni a lefordított változatot, hanem kell egy nagyon pontos, bár talán magyartalanul hangzó első verzió, ezt kövesse egy magyarul elfogadható hangzású második változat. [...] Kamaszkori elbizakodottságom azt súgta, hogy annyira mestere vagyok a fordításnak, nekem nincs szükségem két verzióra, rögtön a másodikat tudom produkálni. Év végén emiatt négyes került angolból a bizonyítványomba. Amikor fordítást tanítok a diákjaimnak, mindig szeretettel gondolok George-ra, és persze a két verziós fordítást várom el én is. [...]

Dr. Szirmai Monika (a *Hiroshima International University* professzora, bajai tanítvány): Én a rivális középiskola francia tagozatára jártam, ahol nem volt angol nyelvoktatás. Mivel angol-francia szakon szerettem volna továbbtanulni, segítségre volt szükségem. Fél évnyi rábeszélés után végül üzent Novák Gyuri, hogy menjek el hozzá meghallgatásra. Legnagyobb meglepetésemre a „felvételi” mindössze két részből állt: az első egy mondat fordítása volt: „Könnyebb a tevének átjutni a tűfokán, mint a gazdag embernek bejutni a mennyországba”. A második feladat pedig az volt, hogy magyarázzam el, hogyan működik a lemezjátszó. A sikeremet az „eye of the needle” [a tűfoka – a szerk.] kifejezés ismereténél köszönhettem – és tanítványává fogadott. Soha nem fogadott el pénzt az óráért. Azt mondta, számára nagyobb elismerés, ha kevesebb, mint egy év alatt felkészít az egyetemre – ezzel növelve a hírnevét. Nélküle egészen másként alakult volna az életem. Büszke vagyok arra, hogy a tanítványa lehettem.

Horváthné Bálint Klára (tanítvány a III. Béla Gimnáziumban): Egy jó nevű iskolának kell, hogy legyen iskolaújsága, ahol javaslatokat, tapasztalatokat, elményeket lehet megosztani. 1974-ben, Novák tanár úr első osztálya-

ként lelkesedésünk, tenni akarásunk, az iskolai élet minden napját elfoglaltság nélkül bemutató elképzeléseink erős szárnyakat adtak, és belevágtunk! A feladatok szerényen, de adva voltak egy stencilgép és hozzá papírok. Péntek délutánként néhány órára szerkesztői megbeszélésekre és nyomtatásra használhattuk a kistanárt. A terv az volt, hogy az újság havonta 150 példányban jelenik meg. A szerkesztőbizottság tagjai – Novák tanár úr személyes ráhatásának eredményeként – jobbára az angolos osztályokból kerültek ki. [...] Én inkább a riporter feladatokban, nyomtatásban segítem rendszeresen. Az újság léte meghatározó volt, mert szabad időnk nagy részét kitöltötte. Néhányan még Kecskemétre is elmentünk a *Petőfi Népe* által szervezett diákújságírók továbbképzésére. Büszkéek voltunk, hogy tevékenesen is részesei lehettünk az iskola diákéletének, és ezt a Bélás felelős szerkesztőjének is köszönhattük.

Sipos (Berwinkl) Éva (magyar-német szakos középiskolai tanár, tanítvány Bátormentoson): *Dzsordzsinnak* neveztük magunk között már az első naptól fogva a falusi kis iskolánk életébe 1979 januárjában „berobbant”, szinte minden tekintetben meghökentető, szokatlan világszemléletet sugalló, torzborz kinézetű tanár urat. [...] 6. osztályos voltam akkor.

Kaptunk tehát egy új tanár bácsit, aki a felső tagozaton orosz-, ének- és gyakorlati órákat tartott. Osztályfőnök is lett az 5.-eseknél, ami együtt járt akkortájt némi rajzevetői teendővel is. (Emlékszem, hogy a vörös úttörőnyakkendőben és fehér ingben ott áll osztálya élén a kisdobos- és úttörőavatáson... Mi sem állhatott tőle távolabb! Merthogy egyébként tetőtől talpig farmerben, viseltes tornacsukában, hátizsákkal felszerelve száguldott ki hozzánk a kerékpárján minden áldott nap.) De ez ott akkor a munkaköréhez tartozó feladat volt, a rábizott gyermekeket és a tanítást pedig nagyon szerette.

Az ifjú angoltanár az elmaradhatatlan gitárral (Heitzmann Judit gyűjteményéből).

Erre szépen lassan magunk is rájöttünk, ahogy haladtunk előre az időben és a tanulmányainkban. Új, szokatlan módszerei, stílusa eleinte szorongást keltett; szigorú volt, de igazságos és következetes. Mindig tudtuk, mire számíthatunk. [...]

Angol nyelvi szakkört is tartott. Soha nem felejttem el, ahogy már az első óra végére lelkesen fújtuk a *By The Rivers Of Babylon* című, örök emlékeztető *Boney M*-nótát, meg később Foxi Maxi híres dalát, az *Oh My Darling Clementine*-t is... S mindezt Dzsordzsi gitárkíséretével, természetesen. Hát, mi kellett több egy kiskamasznak 1979-ben?

Talán akkor tanultuk leghatékonyabban az orosz nyelvet, amikor már nem volt tétje a tanórai munkának: a tanév vége előtti utolsó napokban. Novák tanár bácsi behozott egy méretes fatáblát, nagy zsáknyi fakockával. Most már tudom: *scrabble* volt, cirill betűkkel. Hatalmas csatákat vívtunk, gyártottuk az orosz szavakat, ragoztunk és vitáztunk, mint azelőtt és azóta senki soha ebben a kis falusi iskolában. [...]

Legközelebbi találkozásunk évekkel később, a szegedi egyetem bölcsészkarán történt, amikor bátorítón odaintegtetett a tanterem ajtajából, mielőtt nekiveselkedtem a felvételi vizsga feladatlapjának. Megnyugtató volt ezekben a feszült percekben az ismerős mosoly és hozzá a dörmögő jókívánság. Nem angol szakon végeztem, de csoporttársaim el-

További képek és visszaemlékezések honlapunkon

mondásai alapján tudtam, őket is ugyanazzal a következetes, szerető szigorral terelgette, mint minket, kisdíjakokat egykoron. Volt, hogy összefutottunk a nyelvi tanszék folyosóján, volt, hogy leültünk beszélgetni is, ekkor végig kellett sorolnom, melyik bátmonostori közös ismerősünkkel mi van éppen. („Éva, maga jobb, mint egy osztálytalálkozó!”)

Utolsó emlékem róla a közösségi médián küldött üzenete, melyben gratulál ahhoz, hogy immár a gyermekem szerzett diplomát a Szegedi Tudományegyetemen. Összegzőként nem tudom más szóval kifejezni, miként maradt meg „Dzsordzsi” az emlékezetemben, mint ezzel TANÍTÓ, a szó szakmát jelentő, de annak legtagabb értelmében is. Szerette, amit csinált, az úgy volt fontos, nem a körítés. Nagyon jól el tudta különíteni, mi számít és mi nem. Szabad lélek volt, ezt képviselte, üzenete minden megnyilvánulásával. Úgy hiszem, sokan őrizzük magunkban ezt belőle, és visszük tovább tanárságunkat, emberségünket alapvetően meghatározó értéként.

Nevelős Zoltán (az MTVA filmszerkesztője és -fordítója, Novák György tanítványa a szegedi egyetemen): Novák tanár úr az a fajta szigorú tanár volt, aki nem átvészeli a próbatételt jelentett egyetemi tanulmányaimban, hanem akivel minden óra élvezetes és gazdagító volt. Fordítás órái igazi műhelyfoglalkozásokként maradtak meg emlékezetemben, és ha bármikor fordítok, mintha ott ülne velem a billentyűzet szélén, a tőle tanultakra támaszkodom.

A választható szemináriumok között kuriózumnak számító, popkulturális témái arra adtak lehetőséget, hogy végre saját pályán érezhessük magunkat, olyan dolgokkal foglalkozhassunk tudományos igénygel, amelyek egészen máshogy érdekeltek és izgattak bennünket, mint a szűken vett tananyag. A *Star Trek: The Next Generation* sorozatnak szentelt órákat külön esti vetítés egészítette ki, VHS-kazettáról néztük a ki tudja honnan, eredeti nyelven felvett epizódokat, és idővel mind a sci-fi szubkultúra e kis szegmensének rajongói lettünk a tanár úr körül, vele teljes egyetértésben. [...]

Később, amikor egy új túrákerékpár vásárlása után régi Csepel biciklim hirdetésére nagy megszeppenésemre Novák tanár úr jelentkezett, egy este eljöttek alberletemhez kiskamasz fiával, akinek a kerékpárt szánta. Valami jelképes összegben megegyeztünk: hangsúlyoztam, mennyire fontos nekem, hogy jó kezekbe adjam tovább első komolyabb bringámat. Most, hogy a tanár úr elment, az a kép lebeg elém, ahogyan a kapuból utánuk nézek: szeretettel terelgetve kisfiát elindul, fél kézzel tolva a kerékpárt. Isten nyugosztalja, tanár úr!

Dr. Vajda Zoltán (az SZTE Angol–Amerikai Intézetének habilitált egyetemi docense, kolléga az egyetemen): Baján mélyítette el szakmai tudását és hatott először a fiatal generációkra, és itt ismerkedett meg második feleségével. A későbbiekben is gyakran emlegette a bajai tanulóéveket. [...]

1979-ben, a szegedi József Attila Tudományegyetemről érkező felkérésnek eleget téve kezdett el oktatni angol szakon – elsősorban történelmet. A korábbi történelem-angol középiskolai tanári képesítése mellé pedig megszerezte a magyar szakos tanári képesítést is, és hamarosan megvédte doktori értekezését, melyet Ezra Pound *John Adams Contóiról* írt.

Oktatói tevékenysége elsősorban az angolszász országok történelmére terjedt ki, de emellett a fordítóképzésből is kivette a részét. Angoltanárok, fordítók és bölcsész szakosok nemzedékeit oktatta – a költővel szólva – nem középiskolás fokon. Munkáját minden körülmények között a szakmai igényesség, precizitás és szigorúság jellemezte. [...] Legyen akár a bayeux-i faliképmű ikonológiai elemzése, az angol királyi dinastiák családfáinak memoriterként való számonkérése vagy a saját korában úttörőnek számító detektív-, kém- vagy halottkém- és utazási irodalom témájú szemináriumok – ezek mindegyike maradandó élményt – akár pozitív akár negatív értelemben – jelentett a hallgatóság számára. Közülük számosan választottak szakdolgozat vagy TDK-dolgozat témákat is. Novák tanár úrnál, vagy kerültek olyan helyekre tolmács-fordítóként mint Brüsszel vagy Strasbourg, vagy lettek neves filmszinkron-fordítók.

Tudományos munkássága elsősorban az amerikai modernista irodalom, azon belül is Ezra Pound művészete köré összpontosult, publikációs tevékenysége is e téren tekinthető jelentősnek. Ugyanakkor számottevőnek mondható még szak- és műfordítói tevékenysége, mely leginkább két irányban teljesedett ki: a középkori magyar történelem angol nyelvű publikációi, a Szegedi Középkorász Műhely olyan kiemelkedő alakjaival összefüggésben, mint *Kristó Gyula* vagy *Makk Ferenc* professzor. Ugyanilyen intenzív fordítási tevékenységet folytatott a magyarországi holokauszt történetének kutatása kapcsán, elsősorban *Karsai László* és *Molnár Judit* tudományos eredményeinek angol nyelvű fordításai révén. Pound költészete kapcsán feltárt kínai kulturális kapcsolat által is inspirálva beiratkozott egy kínai nyelvtanfolyamra a szegedi Konfuciusz Intézetben, és a kurzust abszolváló legidősebb tanulóként felkerült az intézmény dicsőségtáblájára is.

Baja nagy szülőltéhez, Jelky Andrásához hasonlóan ő is különös érdeklődést mutatott az utazás, a kalandok, a távoli egzotikus kultúrák iránt. A kínai étkezési szokásokban a nagy elődjének leírása szerint oly fontos szerepet játszó cserebogárral, valamint a szegedi halászlével szemben mindig előnyben részesítette a bajai változatot, amit hosszú, súlyos betegségét lezáró halála után most már valahol a túlvilágon, talán Ezra Pound társaságában élvezhet tovább.

Dr. Molnár Edit Katalin (az SZTE Nevelés-tudományi Intézetének adjunktusa, tanítványa az egyetemen): [...] Elsőéves egyetemistaként az angol történelem előadásán találkoztam először vele. Ez a kurzus volt az, amely talán a legérthetőbben, legmegfoghatóbban megmutatta nekünk, mennyire más az egyetem, mint bármilyen, amit korábban ismertünk – mást, más-ként kell tanulnunk és nagyon más szemmel, a részletekre és az összképre is figyelve; bármit is hittünk magunkról, a műveltségünkön is sokat kell még dolgoznunk. A hallgatóként egy-másfél óras vizsgák nála a személyes leendő adataink részévé váltak. [...] Az a ritka tanár volt, akin egyértelműen láttuk a tudás örömét.

Hatalmas szerencsénk volt, hogy nála tanulhattunk angolról magyarra fordítani. Hogy például *Douglas Adams* akkor még magyarul nem elérhető *Galaxis útikalauz* stappasoknak c. könyve volt az egyik forrásszöveg, az csak vidám anekdota. A fordítást szakmaként tanította, a piac elvárásrendszerét érvényesítette velünk szemben is az órákon; nehéz, de hatékony eszközökkel tette világossá a határokat. Például a beadott (papíron, mechanikus írógéppel készült) fordítások margószélességét ellenőrizte, s ahol az kisebb volt a megadott értéknél, 2,5 cm-es ragasztószalaggal állította helyre a margósávot, majd a megmaradt szöveget értékelte – ami nyilván hiányos és így értelmetlen volt. „Fordításban nem értelmezhető »elégéses« minőség” – mondta, és be is láttatta velünk, hogy nemcsak az angol, hanem a magyar nyelvi szintünkön is tudatosan fejleszteniünk kell, ha ezzel akarunk foglalkozni. Heti 4-5 napot dolgoztunk egy-egy feladaton (3-4 gépelt oldal), és amit közben megtanultunk, ahhoz kétszer ennyit hozzátett az a másfél óra, amelyben a feladat megoldásait megbeszélte velünk. Akit tehetségesnek látott, annak sok támogatást adott, bevonta fordítási projektekbe, tapintatosan és hatékonyan mentorálta.

Rengeteget tanultunk tőle. Csak ismételni tudom, amit az SZTE Angol–Amerikai Intézet megemlékezésében írtak kollégái (akiknek nagy része, hozzám hasonlóan, diákja is volt): „Mindezt hálások vagyunk, amíg élünk.” ■